

بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مرتبط با احساس نابرابری اجتماعی در شهر کازرون

اکبر زارع شاه‌آبادی^۱، لیلی بنیاد^۲، فاطمه کامیارفرد^۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مرتبط با احساس نابرابری اجتماعی در شهر کازرون است. روش تحقیق از نوع پیمایش و جامعه‌ی آماری آن افراد سرپرست خانوار در شهر کازرون که تقریباً ۲۸۹۸۸ نفر هستند بوده، که ۲۷۵ نفر از آنها با استفاده از فرمول کوکران به عنوان نمونه و به روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای؛ ابتدا طبقه‌ای نسبی و بعد در داخل طبقات نمونه‌گیری سیستماتیک انجام شده است. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه‌ی محقق‌ساخته است که روایی آنها از طریق اعتبار صوری و پایایی آن از طریق محاسبه‌ی ضریب آلفای کرونباخ سنجیده شد. اطلاعات گردآوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد. یافته‌ها حاکی از آن است که متغیرهای سن، تعداد اعضای خانواده، پایگاه اجتماعی-اقتصادی خانواده و دسترسی نابرابر به مسیرهای استخدامی، تجمل‌گرایی، سرمایه‌ی اجتماعی، دسترسی نابرابر به امکانات بهداشتی، با نابرابری اجتماعی رابطه‌ی معناداری دارند. همچنین نتایج رگرسیون نشان می‌دهد که تجمل‌گرایی و دسترسی نابرابر به امکانات بهداشتی در مجموع ۴۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند.

واژگان کلیدی: نابرابری اجتماعی، تجمل‌گرایی، سرمایه‌ی اجتماعی، پایگاه اجتماعی-اقتصادی، دسترسی نابرابر به امکانات بهداشتی

A_zare@yazd.ac.ir

leilibonyad@gmail.com

f.kamyarfard@staff.yazd.ac.ir

۱- دانشیار جامعه‌شناسی دانشگاه یزد

۲- دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه یزد

۳- کارشناس مدیریت آموزشی دانشگاه پیام نور اردکان

مقدمه

نابرابری اجتماعی و استمرار فاصله‌ی طبقاتی یکی از معضلات جوامع بشری است. این نابرابری از گذشته‌های دور به صور گوناگون وجود داشته و از دیرباز یکی از مهمترین مباحث در بین اقوام و ملل مختلف بوده است و در هر جامعه بر مبنای فلسفه، مذهب و قوانینی که داشته‌اند این سؤال مطرح بوده که آیا افراد انسانی همه برابر و مساوی‌اند و یا بر حسب نژاد، رنگ، زبان و مذهب و... دارای حقوق و مزایای متفاوتی هستند؟ (ربانی و انصاری، ۱۳۸۵: ۷۳). اندیشمندان دینی و دولتی، نابرابری‌های ناشی از معیارها و شاخص‌های جنسی، سنی، دینی، عقیدتی، اجتماعی، اقتصادی، حقوقی، مدنی و سیاسی را تأیید و توجیه کرده‌اند. به همین مناسبت مسأله‌ی نابرابری و حرکت در راستای تخفیف یا تشدید آن از قرن‌ها پیش مطرح بوده و به شکل‌های گوناگون در کتاب‌های مقدس و در گفتارهای فیلسوفان و سیاست‌ورزان بازتاب داشته است (شیخاوندی، ۱۳۸۳: ۲۳-۲۴).

برابری مفهومی است با معانی گوناگون؛ بنابراین ارائه تعریفی نادرست از آن می‌تواند گمراه‌کننده باشد. برای نابرابری نیز تعاریف مستقلی وجود ندارد بنابراین هر آنچه که زیر عنوان برابری در نظام‌های اجتماعی مطرح می‌شود، در چارچوب ساختارهای نظام باید تعبیر و تفسیر شود، نابرابری یکی از جنبه‌های عمومی و همیشگی جوامع انسانی است. تمایزهای فردی از قبیل توانایی‌های ذاتی، انگیزشی و تمایلات گوناگون افراد و تفاوت‌های اجتماعی از جمله متفاوت بودن شیوه‌ی زندگی، حقوق، فرصت‌ها، پاداش و امتیازاتی که جامعه برای افراد قائل می‌شود و به صورتی نهادی در می‌آیند، موجب بروز نابرابری‌اند (ربانی و دیگران، ۱۳۹۰: ۲۶۸).

به طور کلی می‌توان گفت بحث از نابرابری‌ها و قشربندی‌های اجتماعی، از حساسیت خاصی برخوردار بوده است و شاید یکی از دلایل آن وجود گستردگی و پیچیدگی تقسیم کار در جوامع نوین است؛ به عبارتی هرچه جوامع گسترده‌تر می‌شوند، روابط بین گروه‌های آن پیچیده‌تر و در عین حال متنوع‌تر می‌گردد (لهسایی زاده، ۱۳۸۰: ۱۳۸۰).

۳). به همین دلیل اندیشمندان اجتماعی همیشه سعی کرده‌اند که خاستگاه‌ها و علت‌های این نابرابری‌ها را تبیین کنند و درباره‌ی اینکه آیا برای از بین بردن این نابرابری‌ها باید تدبیری بیندیشند یا باید آن را به حال خود رها کنند، دائماً به مناقشه می‌پردازند (گرب، ۱۳۷۳: ۱۰). دارا بودن حد لازمی از برابری در میان افرادی که در یک اجتماع زندگی می‌کنند، همیشه یکی از دغدغه‌های مسئولان بوده است. از رهگذر همین دسترسی برابر افراد به امکانات در زمینه‌های شغل، درآمد، تحصیلات، منزلت و رفاه است که افراد احساس رضایت می‌کنند و کمتر در مقام مقایسه برمی‌آیند. شناخت عوامل مؤثر در ایجاد نابرابری و تضعیف این عوامل می‌تواند در ارائه‌ی برنامه‌ریزی دقیق از طرف مسئولان و نوید یک زندگی خوب را به افراد آن جامعه بدهد (نوریان نجف آبادی، ۱۳۸۹: ۱۴۱). در حال حاضر هر کدام از برنامه‌های توسعه، جهت‌گیری خودشان را به نوعی به سوی کمک به فقرا و رفع نابرابری قرار داده‌اند اما دانشی که در مورد نابرابری وجود داشته باشد اندک بوده است به طوری که نابرابری به یک موضوع پیچیده و پرابهام تبدیل شده است. در تمامی جوامع خواه فقیر یا ثروتمند ما با نوعی درجه‌بندی از فقر روبه رو هستیم. همچنین تعیین این نوع درجه‌بندی برای تحلیل فقر و نابرابری در هر جامعه‌ای امری ضروری است (لهسایی زاده و ماجدی، ۱۳۸۶: ۴۶). حال که تعاریف متعدد از نابرابری ذکر شد باید گفت منظور ما در این تحقیق بررسی احساس نابرابری افراد از نظر تحصیلات، شغل، درآمد، رفاه و منزلت اجتماعی در شهر کازرون است.

با توجه به مباحث فوق سؤالات اساسی تحقیق حاضر عبارت است از:

میزان احساس نابرابری اجتماعی در شهر کازرون چه اندازه است؟

چه عواملی بر این احساس نابرابری تأثیر دارد؟

پیشینه‌ی تحقیق

تحقیقات گسترده‌ای درباره‌ی انواع نابرابری اعم از نابرابری‌های جنسیتی، آموزشی، قومی، فضایی، و طبقاتی در سالهای اخیر انجام گرفته اما پژوهش‌هایی که تمرکز خود را بر روی نابرابری اجتماعی گذاشته باشد محدود است.

نتایج پژوهش‌های ربانی و دیگران (۱۳۹۰) حاکی از حد متوسط بودن نابرابری اجتماعی در بین پاسخگویان (۲/۷) و متوسط بودن سرمایه‌ی اجتماعی در بین آنها (۲/۹) است. همچنین نتایج بیانگر آنست که هرچه سرمایه‌ی اجتماعی بالاتر باشد، نابرابری اجتماعی کاهش خواهد یافت (ربانی و دیگران، ۱۳۹۰: ۲۶۷).

طهماسبی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهش خود دریافتند که تفاوت معناداری بین احساس نابرابری اجتماعی و متغیرهای فرصت‌های اجتماعی (شانس‌های زندگی)، محدوده‌ی جغرافیایی و برنامه‌های رسانه‌ای (مخاطبان، رسانه، داخلی یا خارجی) وجود دارد.

نتایج یافته‌های صداقتی و سخا مهر (۱۳۹۲) حاکی از آن است که در بین ابعاد مختلف نابرابری جنسیتی " نابرابری حقوقی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی " بیشترین میزان احساس نابرابری، مربوط به متغیر نابرابری حقوقی است. همچنین بعد سیاسی نابرابری جنسیتی، رابطه‌ی معکوس و معنادار با مشارکت اجتماعی دارد.

نتایج یافته‌های شالچی و جنگ (۱۳۹۵) در ارتباط با بازتولید نابرابری اجتماعی در تهران از خلال تعامل سرمایه و فضا حاکی از آن است که چرخش نابرابر تولید ملی به بخش مسکن و نیز بازار مسکن و مستغلات شهر تهران در کنار خلق انواع نابرابری‌های اقتصادی در بازار مسکن بر حسب جایگاه هزینه‌ی مسکن در بودجه‌ی خانوار و توزیع جغرافیایی اقشار مختلف، زمینه‌ساز خلق نابرابری در تهران معاصر شده و این روند موجب بازتولید انواع نابرابری در حوزه‌ی کلان اجتماعی می‌شود.

گگل^۱ و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهش خود در ارتباط با نابرابری اجتماعی در آموزش عالی مدرن معتقدند بسیاری از محققان خاطرنشان می‌کنند که عملکرد آموزش به عنوان کانال تحرک اجتماعی به تدریج خنثی می‌شود. برعکس، آموزش و پرورش یک مؤسسه‌ی تقویت و بازتولید نابرابری است. این فرایند به یک اثر فرهنگی دیگر تبدیل می‌شود - جابجایی مقیاس ارزش برای کسانی که از دسترسی به کیفیت عالی تحصیل

محروم شده‌اند- در نتیجه ما می‌توانیم با مشاهده‌ی فرسایش ارزش‌های ذهنی اولیه در جامعه، رشد ناخوشایند تنش‌های اجتماعی و اجتماعی را از بین ببریم.

یافته‌های حاصل از پژوهش سینگ^۱ و همکاران (۲۰۱۶) حاکی از آن است که در تحلیل محتوای کیفی از مطالعات انتخاب شده برای شناسایی نظریه‌ها و طبقه‌بندی مطالعات، بر مبنای نظری آنها در مجموع ۲۸۹۲ مطالعه با ۱۶ مورد در این بررسی صورت گرفت. هفت نظریه‌ی اجتماعی در ۴۸ مورد در مطالعات انتخاب شده از جمله: روانی اجتماعی (۱۳n^{1/4})، رفتار (۱۰n^{1/4})، مواد جدید (۱۰n^{1/4})، سرمایه‌ی اجتماعی (۶n^{1/4})، انسجام اجتماعی (۴n^{1/4})، مواد (۳n^{1/4}) و حمایت اجتماعی (۲n^{1/4}) بررسی شد. در نتیجه مقرر شد نظریه‌های روان‌شناختی بیشتر مورد استفاده قرار گیرند. اگر چه نظریات اغلب ذکر شده است، اکثر این مطالعات نظریه‌ی اجتماعی را آزمایش نمی‌کنند.

جانسون^۲ و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهش خود در ارتباط با روند نابرابری اجتماعی در میان نوجوانان دانمارکی به این نتیجه رسیدند که اگرچه شکاف در عدم فعالیت فیزیکی بین طبقات اجتماعی به نظر می‌رسد، در نوجوانان دانمارکی گسترش نیافته است، اما تفاوت‌های قابل توجهی در سطح فعالیت‌های میان نوجوانان بالا، متوسط و پایین وجود دارد. در نتیجه، نیاز به فعالیت مداخله‌ی جسمانی هدفمند در میان نوجوانان طبقه‌ی پایین (و متوسط) وجود دارد.

نتایج یافته‌های توید^۳ و همکاران (۲۰۱۸) در مورد نابرابری اجتماعی و اقتصادی در روز چهارم نوع سرطان رایج: مطالعه‌ی رجیستری مبتنی بر جمعیت، نشان می‌دهد که نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی قابل توجهی در غرب وجود دارد از جمله اسکاتلند و در بعضی موارد افزایش یافته است. این مطالعه به طور خاص شیوع اجتماعی و اقتصادی در حال ظهور (که قبلاً گزارش نشده) را در بروز سرطان کولورکتال در میان زنان و

---

1 - Singh& et all

2 - Johnse

3 - Tweed& et all

مردان نشان می‌دهد که اقدامات برای جلوگیری، کاهش و نابود کردن نابرابری‌های بهداشتی باید در اولویت بهداشت عمومی باشد.

درباره‌ی علل نابرابری نیز اندیشه‌های زیادی وجود دارد؛ یک علت اصلی نابرابری را باید در نیازهای فطری انسان‌ها جستجو کرد. بیشتر پژوهشگران و دانشمندان ضعف اخلاقی و ایمان جامعه یا دولتها را دلیل مهم دیگر نابرابری می‌دانند مثلاً ارسطو نابرابری را همواره لازم می‌دانست، دیوید هیوم چهار عامل مادی، روانی، اجتماعی و سیاسی را در این باره یادآور شده است و مارکس بر این باور بود که نابرابری برای همیشه باید از جامعه‌ی انسانی ریشه‌کن شود (یاسوری و همکاران، ۱۳۸۸: ۲۲۰-۲۱۹).

مبانی نظری

وبر^۱ به عامل مالکیت اقتصادی دو عامل دیگر یعنی وضعیت ظاهری و حالت ذهنی اضافه می‌کند بنابراین او وضعیت طبقاتی را در ارتباط با وضعیت بازار شرح می‌دهد بنابراین وبر طبقه را یک مفهوم اجتماعی دانسته و برای تحلیل نابرابری، سه مفهوم کلیدی منزلت، طبقه و حزب را وارد تحلیل قشربندی اجتماعی می‌کند. پارسونز^۲ نابرابری اجتماعی را در ارتباط با نظام اجتماعی مورد بررسی قرار می‌دهد بنابراین آن را یک امر ضروری و کارکردی تلقی می‌کند. از نظر او "قشربندی اجتماعی پایه‌های ارزشیابی را فراهم می‌کند و با نظام ارزش عمومی و مشترک جامعه ارتباط دارد." (صالح آبادی، ۱۳۷۹: ۴۸)؛ به عبارت دیگر قشربندی اجتماعی توزیع افراد هر گروه اجتماعی یا جامعه بر روی یک مقیاس موقعیت است (تأمین، ۱۳۸۸: ۲۱).

از نظر راجرز عناصر خرده‌فرهنگ دهقانی عناصری هستند که مانع نوآوری و پذیرش تغییرات در جوامع روستایی می‌شوند؛ این عناصر عبارتند از: ۱- عدم اعتماد متقابل ۲- فقدان نوآوری ۳- تقدیرگرایی ۴- پایین بودن سطح آرزوها ۵- عدم توانایی چشم‌پوشی از منافع آنی به خاطر منافع ذاتی ۶- عدم توجه به عنصر اهمیت زمان ۷-

1 -max weber

2 -Talcott parsons

خانواده‌گرایی ۸- وابستگی به قدرت دولت ۹- محلی‌گرایی ۱۰- فقدان همدلی (ازکیا و غفاری، ۱۳۸۴: ۲۲۲-۲۲۰).

بورديو در تعريف خود از سرمايه‌ی اجتماعی می‌گوید؛ سرمايه‌ی اجتماعی حاصل جمع منابع بالقوه و بالفعل فراهم شده برای فرد یا گروه است. این منابع برآمده از مالکیت شبکه‌ی بادوامی از روابط کم و بیش نهادینه شده‌ای است که از فهم متقابل و سوابق مشترک بین افراد حاصل می‌شود (برت، ۲۰۰۰).^۱

گلن لوری (۱۹۸۵)^۲ سرمايه‌ی اجتماعی را نوعی پیوندهای اجتماعی در میان کسانی می‌داند که دارای منافع اقتصادی هستند. این پیوندها از طریق ارزش‌های مشترک و گرایش‌های فردی مثبت ایجاد می‌شود. به بیان دیگر می‌توان گفت وی سرمايه‌ی اجتماعی را مجموعه‌ای از منابع و امکاناتی می‌داند که در ذات روابط خانوادگی و سازمان اجتماعی جامعه به صورتی ذاتی و ماندگار وجود دارد (لوری، ۱۹۸۵) امروزه در کنار سرمايه‌های انسانی و اقتصادی، سرمايه‌ی دیگری به نام سرمايه‌ی اجتماعی مورد توجه دانشمندان علوم اجتماعی و انسانی قرار گرفته است. سرمايه اجتماعی یا بعد معنوی و اجتماعی سلامت یک جامعه، بعدی است که می‌تواند از طریق تشویق افراد به همکاری و مشارکت در تعاملات اجتماعی، به حل آسیب‌ها و نابرابری‌های اجتماعی کمک کند و حرکت جامعه به سوی رشد و توسعه‌ی اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را امکان‌پذیر سازد (الوانی و سیدنقوی، ۱۳۸۱، به نقل از باقر یزدی، ۱۳۹۰: ۲۲۵).

مصرف‌گرایی و تجمل‌گرایی مؤلفه‌ی اصلی جوامع سرمايه‌داری مدرن است حتی می‌توانیم بگوییم مؤلفه‌ی اصلی جوامعی است که آشکارا در زمره‌ی نظام‌های سرمايه‌داری نیستند اما از این نظام تأثیر پذیرفته‌اند. به طور کلی امروزه مصرف و مصرف‌گرایی بخش اعظم تجارب روزمره‌ی بشر و ابعاد هویتی و کلیت زندگی روزمره بشر را شکل می‌دهد و چیرستی او را رقم می‌زند. ابعاد هویتی و کلیت زندگی روزمره‌ی ما، بر حسب روابطمان با کالاهای مصرفی تعیین می‌شود (معدن دار و شکبیا، ۱۳۸۹:

1 - Burt, R

2 - Loury, G

۱۵۰). وبر آخرین جامعه‌شناس کلاسیکی است که درباره‌ی مصرف و سبک زندگی نظر داشته، از نظر او سبک زندگی پیش از آنکه بر تولید استوار باشد، بر شباهت الگوهای مصرف استوار است. به علاوه وی معتقد است که شیوه‌ی تولید اقتصادی بر چگونگی مصرف کردن مؤثر است اما ضرورتاً تعیین‌کننده‌ی آن نیست. از نظر او مصرف فرایندی شامل کردارهای اجتماعی و فرهنگی متفاوت است که تفاوت‌هایی میان گروه‌های اجتماعی را بیان می‌کند و فقط ناشی از عوامل اقتصادی نیست (بندیکس و دیگران، ۱۹۶۷).^۱ همچنین مایلس، مصرف را محدود به سطح رفتار و کنش عقلانی می‌داند و مصرف‌گرایی را امری وسیع‌تر و بیشتر به منزله‌ی بستری فرهنگی و عقیدتی تلقی می‌کند (مایلس، ۱۹۹۸: ۳).^۲

چارچوب نظری

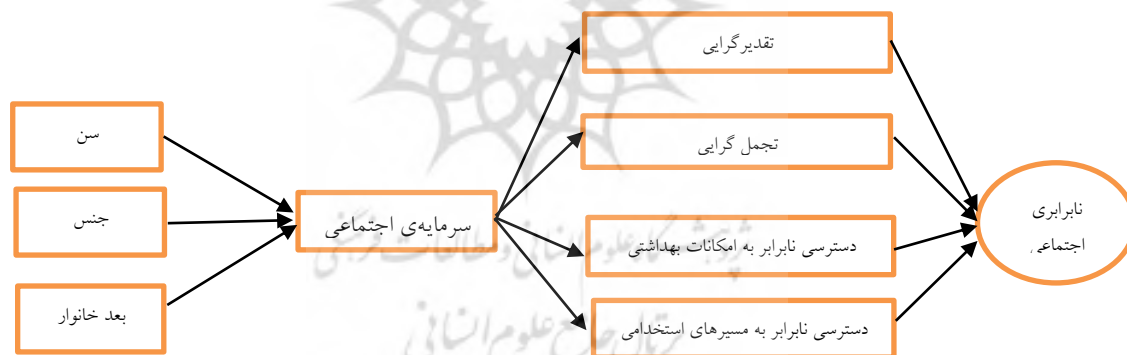
در حوزه‌ی نابرابری اجتماعی، نظریات عدیده‌ای در رشته‌های مختلف علوم انسانی وجود دارد که در تدوین چارچوب نظری تحقیق می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد. دسترسی نابرابر به امکانات، در نظریات نابرابری فضایی مطرح گردیده است. نابرابری فضایی را می‌توان توزیع نابرابر فرصت‌ها و مواضع اجتماعی در فضا دانست که تحت تأثیر متغیرهای زمینه‌ای و دموگرافیک و همچنین اقتصادی، اجتماعی قرار دارد که برای محدود کردن این تحقیق فقط متغیرهای سن، جنس، بعد خانوار و سرمایه‌ی اجتماعی در نظر گرفته شده است، همچنین در نظریات راجرز بر متغیرهای فردی و نگرشی که در قشربندی اجتماعی روستایی ایفای نقش می‌کند مثل تقدیرگرایی اشاره شده است. راجرز به متغیرهای زمینه‌ای و اعتقادی در قالب بحث خرده‌فرهنگ روستایی، به تقدیرگرایی به عنوان یک متغیر مهم در پویای نوگرایی در میان روستاییان پرداخته (ازکیا و غفاری، ۱۳۸۴: ۲۲۰-۲۲۲) که بر قشر بندی اجتماعی آنها تأثیر می‌گذارد. همچنین تجمل‌گرایی در نظریات سبک زندگی و مصرف‌گرایی به کار رفته است، و بلن

1 - Bendix, R. and Lip set, M

2 - Miles, S.

در کتابی با عنوان "طبقه‌ی مرفه" مفهوم سبک زندگی را مطرح می‌کند. این مفهوم در جوامع سرمایه‌داری، فراتر از نیازهای حیاتی و ضروری شخص همچون غذا، سرپناه و پوشاک است و شامل استفاده‌ی متظاهرانه و عمومی از کالاهای باارزشی همچون اشیای تجملی و گران‌قیمت می‌شود (کلارک، ۲۰۰۶). به نظر بوردیو و همچنین کلمن سرمایه‌ی اجتماعی حاصل جمع منابع بالقوه و بالفعل فراهم شده برای فرد یا گروه است که در ارتباطات و سرانجام در موفقیت فرد و صعود در نظام قشربندی اجتماعی تأثیرگذار است. در ارتباط با متغیر دسترسی نابرابر به مسیرهای استخدامی از نظریه‌ی وبر، ایلیچ، کلمن بهره گرفتیم که معتقدند ابعاد برابری فرصت‌های آموزشی، شامل برابری فرصت‌های آموزشی در بین طبقات اجتماعی مختلف، جنسیت‌های مختلف، اقوام و نژادهای مختلف یک جامعه و برای مناطق شهری و روستایی می‌تواند در کاهش نابرابری و اصلاح قشربندی اجتماعی مؤثر باشد. با توجه به مطالب بالا، مدل مفهومی پژوهش در زیر ترسیم شده است.

مدل مفهومی پژوهش

فرضیات تحقیق:

- ۱- بین جنس و احساس نابرابری اجتماعی رابطه وجود دارد.
- ۲- بین سن و احساس نابرابری اجتماعی رابطه وجود دارد.
- ۳- بین بعد خانوار و احساس نابرابری اجتماعی رابطه وجود دارد.

۴- بین دسترسی نابرابر به امکانات بهداشتی-رفاهی و نابرابری اجتماعی رابطه وجود دارد.

۵- بین تقدیرگرایی و نابرابری اجتماعی رابطه وجود دارد.

۶- بین دسترسی نابرابر به مسیرهای استخدامی و نابرابری اجتماعی رابطه وجود دارد.

۷- بین تجمل‌گرایی شهروندان با نابرابری اجتماعی رابطه وجود دارد.

۸- بین میزان سرمایه‌ی اجتماعی شهروندان با نابرابری اجتماعی رابطه وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش:

تحقیق حاضر از نوع پیمایشی است و به لحاظ نوع بررسی مقطعی و از لحاظ وضعیت ژرفائی پنهانگر است و از نظر معیار کاربرد تحقیق کاربردی است. جامعه‌ی آماری تحقیق افراد سرپرست خانوار در شهر کازرون است که طبق آخرین سرشماری که تعداد خانوارهای شهر کازرون ۲۸۹۸۸ است. برای تعیین حجم نمونه پس از انجام دادن پیش‌آزمون بر روی ۳۰ نفر از افراد سرپرست خانوار در شهر کازرون و به دست آوردن صفت مورد مطالعه، تعداد ۲۸۶ نفر به عنوان حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای بوده، ابتدا طبقه‌ای نسبی و در داخل طبقات نمونه‌گیری سیستماتیک انجام شده است. ابزار مورد استفاده در این بررسی پرسشنامه‌ی محقق‌ساخته بوده است که اعتبار آن از طریق صوری و پایایی آن با محاسبه‌ی آلفای کرونباخ به دست آمده است.

جدول شماره ۱. نتایج محاسبه آلفای کرونباخ برای متغیرهای تحقیق

میزان آلفا	تعداد گویه	سازه‌ها و ابعاد
۰.۷۵	۵	دسترسی نابرابر به امکانات بهداشتی و رفاهی
۰.۶۰۲	۳	دسترسی نابرابر به مسیرهای استخدامی
۰.۷۴۸	۸	تجمل‌گرایی

۰.۷۰۹	۶	سرمایه‌ی اجتماعی
۰.۷۱۱	۵	تقدیرگرایی
۰.۷۲۴	۲۰	احساس نابرابری اجتماعی

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری استفاده شده و برای آزمون و تحلیل روابط بین متغیرها از آزمون تحلیل واریانس F، آزمون تفاوت میانگین T، ضریب همبستگی پیرسون و همچنین رگرسیون چندمتغیره استفاده شد.

تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق:

سن: تعداد روزهایی است که یک فرد از بدو تولد تا کنون سپری کرده است که به صورت سال بیان می‌شود. به دلیل تغییرات اجتماعی و فرهنگی جوامع، بین نگرش‌های گروه‌های سنی مختلف تفاوت وجود دارد، در تحقیق حاضر از پاسخگو پرسیده شده چند سال دارید سنجش این دو متغیر در حد فاصله‌ای است.

جنس: جامعه‌شناسان میان جنس و جنسیت تمایز قائلند اصطلاح "جنس" به تفاوت‌های بیولوژیک میان زن و مرد دلالت دارد، حال آنکه شخصیت ناظر بر ویژگی‌های شخصی و روانی است که جامعه آن را تعیین می‌کند و به اصطلاح مردانگی و زنانگی همراه است (گرت، ۱۳۸۲: ۱۲) ویژگی‌های اساسی جنسیت که از زن و مرد مورد انتظار است در اوایل زندگی و در محیط خانواده فرا گرفته می‌شود و سپس در محیط‌های مدرسه، گروه‌های همسالان و از طریق رسانه‌های گروهی و سایر عوامل جامعه‌پذیری مخصوصاً تیم‌های ورزشی و محیط کار تقویت می‌گردد (رابرتسون، ۱۳۸۵: ۲۹۱). در این تحقیق جنس پاسخگو در قالب یک سؤال بسته (مرد یا زن) پرسیده شده است.

تعداد اعضای خانواده: منظور تعداد افرادی است که در کنار فرد و به همراه پدر و مادر در یک خانه زندگی می‌کنند، در پرسشنامه این سؤال به صورت یک سؤال باز از پاسخگو پرسیده شده است.

نوع منزل مسکونی: منظور نوع منزل مسکونی است که فرد در آن زندگی می‌کند، این سؤال به صورت یک سؤال بسته از پاسخگو پرسیده شده است.

تقدیرگرایی: تقدیرگرایی پذیرش بی چون و چرای وقایع و تسلیم در برابر آن، منبعث از اندیشه‌ای که آنان را خارج از حیطه‌ی تسلط انسان می‌داند (ساروخانی، ۱۳۷۶: ۲۸۰). راجرز تقدیرگرایی را به درجه‌ای از درک فرد نسبت به عدم توانایی‌اش در مورد کنترل آینده تعریف کرده است (مهدی پور خراسانی، ۱۳۹۰: ۱۱۸).

سرمایه‌ی اجتماعی: سرمایه‌ی اجتماعی یک مفهوم چند بعدی است که کمیت و کیفیت روابط اجتماعی آنهاست. در این پژوهش منظور از سرمایه‌ی اجتماعی شبکه‌هایی با هنجارهای اعتماد و عمل متقابل و مشارکت در زندگی جمعی است که با ساختار روابط خاصی بین کنشگران مشخص می‌شود (مهدی پور خراسانی، ۱۳۹۰: ۱۲۸)؛ به بیان دیگر آن دسته از ویژگی‌های سازمان اجتماعی از قبیل هنجارها، شبکه‌های اجتماعی و اعتماد متقابل است که مشارکت و هماهنگی افراد برای دستیابی به منافع مشترک را تسهیل می‌کند (پوتنام، ۱۹۹۵).^۱

تجمل‌گرایی: منزلت‌گرایی در مصرف فرایندی انگیزشی است که افراد تلاش می‌کنند از طریق مصرف کردن محصولات مصرفی تجملی که نمادی از مقام برای فرد و افراد سهم پیرامون او محسوب می‌شود، موقعیت او محسوب می‌شود، موقعیت اجتماعی خود را بهبود ببخشند (ایستمن و همکاران، ۱۹۹۹). در واقع این افراد با مصرف کالاهای خاص کسب هویت کرده و خود را از دیگر افراد و گروه‌ها متمایز می‌کنند (کلارک و دیگران، ۲۰۰۷).

نابرابری اجتماعی: به توزیع چوله منابع ارزشمند در جامعه می‌گویند (چلبی، ۱۳۷۵: ۱۴۱). نابرابری اجتماعی به وضعیتی گفته می‌شود که در چارچوب آن انسان‌ها دسترسی نابرابری به منابع باارزش، خدمات، موقعیت و فرصت‌های جامعه دارند و این هنگامی است که افراد یکدیگر را درجه‌بندی و ارزیابی می‌کنند (همان: ۱۴۱). برای سنجش این متغیر، متغیرهای نابرابری آموزشی، نابرابری جنسیتی، نابرابری طبقاتی و نابرابری فضایی را با هم ترکیب کردیم.

یافته‌ها

بر اساس یافته‌های به دست آمده از تحقیق، ۵۷/۱٪ درصد پاسخگویان زن و ۴۲/۹٪ درصد مرد بوده‌اند همچنین میانگین سنی پاسخگویان ۳۹/۴۷ سال بوده، کم سن‌ترین پاسخگو ۱۵ ساله و مسن‌ترین آنها ۸۲ ساله است. میانگین تحصیلات پاسخگویان ۱۲ کلاس بوده و میانگین بعد خانوار در این شهر ۳ نفر بوده است

جدول شماره‌ی (۲): توصیف متغیر میزان نابرابری اجتماعی بر حسب میانگین

نام متغیر	حداقل نمره	حداکثر نمره	میانگین	انحراف معیار
دسترسی نابرابر به امکانات بهداشتی و رفاهی	۵	۲۴	۱۴.۷۰	۴.۰۲۸
دسترسی نابرابر به مسیرهای استخدامی	۷	۲۰	۱۲.۰۸	۲.۵۹
تجمل‌گرایی	۱۷	۴۵	۳۲.۸۷	۶.۳۳
سرمایه‌ی اجتماعی	۷	۳۵	۲۶	۴.۵۹
تقدیرگرایی	۶	۳۰	۱۷	۴.۵۰
احساس نابرابری اجتماعی	۳۵	۹۱	۶۶.۹	۸.۸۳

بر اساس نتایج به دست آمده از جدول بالا میانگین احساس نابرابری اجتماعی ۶۶.۹، میانگین متغیر دسترسی نابرابر به امکانات بهداشتی ۱۴/۷۰، میانگین تقدیرگرایی ۱۷، میانگین تجمل‌گرایی ۳۲/۸۷، میانگین سرمایه‌ی اجتماعی ۲۶، میانگین دسترسی نابرابر به مسیرهای استخدامی ۱۲/۰۸ است.

جدول شماره‌ی (۳): نتایج آزمون تفاوت میانگین بین احساس نابرابری اجتماعی و جنسیت

جنسیت	فراوانی	میانگین	مقدار T	سطح معناداری
مردان	۹۸	۶۶/۵۵۱۳	۰.۵۵۴	۰.۶۷۲
زنان	۷۸	۶۷/۳۴۶۹		

جدول شماره‌ی ۳ نشان می‌دهد که میانگین میزان احساس نابرابری اجتماعی زنان بالاتر از مردان است ولی با توجه به سطح معناداری ($\text{sig}=0/672$) میانگین این تفاوت به لحاظ آماری معنا دار نیست.

جدول شماره‌ی (۴): نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین متغیرهای مختلف و احساس نابرابری اجتماعی

مقدار آماره (sig)	همبستگی پیرسون	متغیرهای تحقیق
۰.۰۰۰	(۰.۴۲۸)	دسترسی نابرابر به امکانات بهداشتی و رفاهی
۰.۰۱۳	(۰.۲۱۶)	دسترسی نابرابر به مسیرهای استخدامی
۰.۰۹۶	(-۰.۱۲۹)	تقدیرگرایی
۰.۰۰۰	(۰.۴۵۱)	تجمل‌گرایی
۰.۰۰۱	(۰.۲۵۲)	سن
۰.۰۰۰	(۰.۳۱۷)	سرمایه اجتماعی
۰.۰۰۸	(۰.۱۹۹)	بعد خانوار

همانطور که در جدول بالا مشاهده می‌شود بین میزان سن، بعد خانوار، سرمایه‌ی اجتماعی، تجمل‌گرایی، دسترسی نابرابر به مسیرهای استخدامی، دسترسی نابرابر به امکانات بهداشتی و رفاهی با میزان احساس نابرابری اجتماعی همبستگی مثبتی وجود دارد؛ یعنی هر چه این متغیرها بیشتر باشند احساس نابرابری اجتماعی نیز افزایش می‌یابد و با توجه به سطح معناداری آنها که کمتر از ۰.۰۵ است، این همبستگی از لحاظ آماری معنادار است ولی بین میزان متغیرهای تقدیرگرایی و همبستگی معناداری وجود ندارد.

به منظور سنجش و بررسی عوامل تعیین‌کننده‌ی احساس نابرابری اجتماعی و دستیابی به ترکیب بهینه عوامل مؤثر بر احساس امنیت از تحلیل رگرسیون چندمتغیره به روش گام به گام استفاده شد. در جدول زیر خلاصه‌ی اطلاعات حاصل از اجرای رگرسیون را نشان می‌دهد.

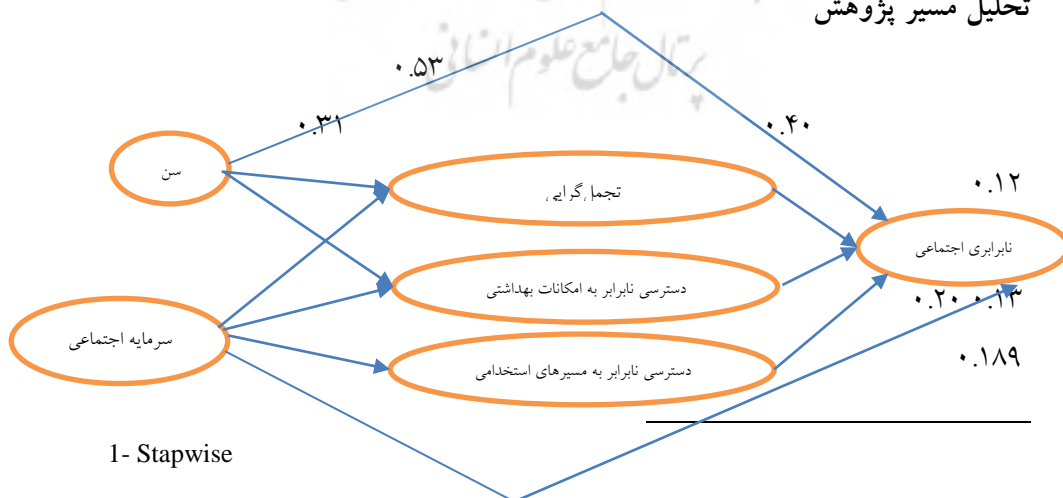
جدول شماره ۵ (۵): نتایج رگرسیون چندمتغیره برای تبیین واریانس متغیرهای مستقل

متغیرهای مستقل	ضریب استاندارد نشده B	ضریب استاندارد شده Beta	مقدار T	سطح معناداری
ضریب ثابت	۳۱.۶۳۷	-	۷.۱۵۵	۰.۰۰۰
تجمل گرایی	۰.۸۰۱	۰.۵۶۷	۶.۳۰۹	۰.۰۰۰
دسترسی نابرابر به امکانات بهداشتی	۰.۶۰۸	۰.۲۶۹	۲.۹۸۸	۰.۰۰۴

$R=0/686$ $R\text{ Square}=0/471$ $\text{Adjusted } R\text{ Square}=0/456$

به منظور تبیین احساس نابرابری اجتماعی براساس متغیرهای مستقل، از رگرسیون چندمتغیره به روش گام به گام^۱ استفاده شد. در مجموع از متغیرهای وارد شده به معادله‌ی رگرسیونی، دو متغیر تجمل گرایی و دسترسی نابرابر به امکانات بهداشتی در مدل رگرسیونی باقی ماند که ضریب همبستگی آنها با نابرابری اجتماعی برابر با $R=0/686$ و ضریب تعیین برابر با $0/471$ و ضریب تعیین تعدیل شده، برابر با $0/456$ به دست آمده و این ضرایب بیانگر آن است که حدود ۴۵ درصد از واریانس احساس نابرابری اجتماعی توسط متغیرهای موجود در معادله‌ی رگرسیونی تبیین می شود. همچنین مدل رگرسیونی تبیین شده نیز طبق آزمون تحلیل واریانس انجام شده، خطی و معنادار است زیرا مقدار آزمون F برای تبیین معنی داری اثر متغیرهای مستقل بر احساس نابرابری اجتماعی برابر $8/928$ با سطح معناداری $0/000$ محاسبه شده است.

تحلیل مسیر پژوهش

مدل نظری پژوهش

جدول شماره‌ی (۶): محاسبه ضرایب مستقیم و غیر مستقیم تحلیل مسیر

متغیرها	ضرایب مستقیم	ضرایب غیر مستقیم
سرمایه‌ی اجتماعی با نابرابری اجتماعی	۰.۳۷	----
سرمایه‌ی اجتماعی از طریق تجمل‌گرایی	----	۰.۱۰۴
سرمایه‌ی اجتماعی از طریق دسترسی نابرابر به امکانات بهداشتی	----	۰.۰۲۹
سرمایه‌ی اجتماعی از طریق دسترسی نابرابر به مسیرهای استخدامی	----	۰.۰۶۰
مجموع	۰.۳۷	۰.۱۹۳
سن با نابرابری اجتماعی	۰.۵۳	-----
سن از طریق تجمل‌گرایی	---	۰.۳۱۴
سن از طریق دسترسی نابرابر به امکانات بهداشتی	----	۰.۱۲۸
مجموع	۰.۵۳	۰.۴۴۲

یافته‌های جدول ۶ حاکی از آن است که متغیر سرمایه‌ی اجتماعی با ضریب ۰.۳۷ تأثیر مستقیم و با ضریب تأثیر غیر مستقیم ۰.۱۹۳ بر احساس نابرابری اجتماعی تأثیر می‌گذارد همچنین متغیر سن نیز با ضریب تأثیر مستقیم ۰.۵۳ و با ضریب تأثیر ۰.۴۴ غیر مستقیم بر احساس نابرابری اجتماعی تأثیر دارد.

نتیجه‌گیری

نابرابری یکی از جنبه‌های عمومی و همیشگی جوامع انسانی است. تمایزهای فردی از قبیل توانایی‌های ذاتی، انگیزشی و تمایلات گوناگون افراد و تفاوت‌های اجتماعی از جمله متفاوت بودن شیوه‌ی زندگی، حقوق، فرصت‌ها، پاداش و امتیازاتی که جامعه برای افراد قائل می‌شود و به صورتی نهادی در می‌آیند، موجب بروز نابرابری‌اند. در تمامی اندیشه‌های اجتماعی و سیاسی بر اهمیت برابری به منزله یک تحقیق تأکید می‌شود هر چند چنین تأکیدی به دلیل فقدان ضمانت اجرایی کاربرد چندانی ندارد بنابراین برخلاف

آرمان‌ها و آرزوهای مکاتب و اندیشه‌های برابری‌خواه، نابرابری واقعی‌تری آزاردهنده است. بویژه هنگامی که نابرابری با کاهش قدرت خرید مردم همراه باشد، کلیت نظام اجتماعی را به چالش می‌کشد و خطر شورش‌ها و بحران‌ها و اضمحلال نظام در بردارد (ربانی و دیگران، ۱۳۹۰: ۲۶۸). تاکنون پژوهش‌های متعددی درباره‌ی نابرابری اجتماعی انجام شده ولی هنوز پژوهشی درباره‌ی بررسی عوامل مرتبط با احساس نابرابری اجتماعی در شهر کازرون انجام نشده است.

هدف این تحقیق بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مرتبط با احساس نابرابری اجتماعی در شهر کازرون بوده است که به روش پیمایشی انجام شده و جامعه‌ی آماری خانوارهای ساکن در شهر کازرون بوده که تعداد ۲۷۵ نفر از طریق فرمول کوکران به عنوان نمونه و به روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای انتخاب شدند و اطلاعات تحقیق به وسیله‌ی پرسشنامه‌ی محقق‌ساخته جمع‌آوری شد و داده‌ها با نرم‌افزار spss مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها نشان می‌دهند بین متغیرهای سن و بعد خانوار با احساس نابرابری اجتماعی رابطه‌ی مثبت و معناداری مشاهده گردید. ارتباط معنادار سن و نابرابری اجتماعی را می‌توان اینگونه توضیح داد که هر چه سن افراد بیشتر باشد و به بلوغ عقلی بیشتری رسیده باشند، درک از نابرابری اجتماعی بیشتر می‌شود و فرد تبعیض بیشتری را در جامعه احساس می‌کند. همچنین بین بعد خانوار و احساس نابرابری اجتماعی رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد؛ بدین معنا که هر چه بعد خانوار کمتر باشد، افراد نابرابری اجتماعی کمتری را احساس می‌کنند. در مورد بعد خانوار هم که خانواده‌هایی که جمعیت زیادی دارند، هزینه‌های زندگی بیشتری داشته و در نتیجه احساس نابرابری اجتماعی بیشتری را تجربه می‌کنند.

همچنین بین جنسیت و احساس نابرابری اجتماعی رابطه‌ی معناداری مشاهده نشد. اگرچه میزان احساس نابرابری اجتماعی در میان زنان بیشتر از مردان است معمولاً زنان

به دلیل اینکه از منزلت پایین‌تری در یک جامعه مرد سالار برخوردارند، احساس نابرابری بیشتری را دارند.

بین سرمایه‌ی اجتماعی و احساس نابرابری اجتماعی رابطه‌ی معناداری است که این نتایج با یافته‌های ربانی و دیگران (۱۳۸۹)، (Tango (2003)، همسو و با نتایج چلبی و مبارکی (۱۳۸۴)، صیدایی و همکاران (۱۳۸۸) ناهمسوست. به نظر می‌رسد افرادی که از سرمایه‌ی بیشتر و آگاهی بالاتری برخوردارند بنابراین احساس نابرابری بیشتری می‌کنند. همچنین بین تقدیرگرایی و احساس نابرابری اجتماعی رابطه‌ی منفی وجود دارد ولی این ارتباط از نظر آماری معنادار نیست که نتایج این یافته‌ها با یافته‌های کریمی کیا (۱۳۸۴)، ربانی و همکاران (۱۳۹۰)، انوری (۱۳۷۳)، اله دادی و همکاران (۱۳۸۹)، رفیعی (۱۳۸۲) ناهمسوست. بین متغیر دسترسی نابرابر به امکانات بهداشتی و رفاهی و دسترسی نابرابر به مسیرهای استخدامی با احساس نابرابری اجتماعی رابطه وجود دارد که نتایج این پژوهش با یافته‌های تولایی و یاری (۱۳۹۰)، خراسانی و عظیمی (۱۳۸۹) همسو بوده است و افرادی که از این امکانات برخوردار نیستند، طبیعی است که احساس نابرابری بیشتری داشته باشند.

از دیگر متغیرهای تحقیق تجمل‌گرایی بود بین تجمل‌گرایی و احساس نابرابری اجتماعی رابطه‌ی معناداری وجود دارد، بنابراین می‌توان گفت که هرچه علاقه به مصرف و تجمل بیشتر می‌شود، فرد احساس نابرابری اجتماعی بیشتری دارد. افرادی که به دنبال مصرف بیشتر هستند چون ممکن است درآمد آنان تکافوی هزینه‌های افراد را ندهد، در مقایسه با دیگران احساس نابرابری بیشتری را دارند. نتایج این پژوهش با نتایج یافته‌های ربانی و دیگران (۱۳۸۳) همسو است.

با در نظر گرفتن یافته‌های پژوهشی می‌توان پیشنهادهای زیر را مطرح نمود:

۱- با توجه به میزان نابرابری اجتماعی به دست آمده که از حد متوسط بالاتر است پیشنهاد می‌گردد مسئولان مربوطه کوشش بیشتری برای کاهش فقر و نابرابری اجتماعی بنمایند.

۲- با توجه به رابطه‌ی مثبت سرمایه‌ی اجتماعی و احساس نابرابری اجتماعی پیشنهاد می‌گردد راه‌های منطقی برای مجاب نمودن اقشار فرهیخته و دارای سرمایه‌ی اجتماعی بیشتر برای درک تفاوت‌ها و کاهش فاصله‌ی اجتماعی آن‌ها در نظر گرفته شود.

۳- با توجه به رابطه‌ی مثبت تجمل‌گرایی و احساس نابرابری اجتماعی پیشنهاد می‌گردد تمهیدات لازم برای کاهش مصرف‌گرایی و تجمل‌گرایی و چشم و هم‌چشمی افراد جامعه به عمل آید.

۴- اصلاح قوانین و مقررات استخدامی و کاهش تشریفات و مقررات اداری و شفاف‌سازی قوانین و مقررات مربوط به استخدام و حذف پارتی‌بازی می‌تواند از دامن زدن به احساس نابرابری اجتماعی بکاهد.

۵- به کارگیری افراد شایسته در سمت‌های مختلف و توزیع عادلانه‌ی شغل و امکانات بهداشتی و رفاهی در میان افراد جامعه، می‌تواند احساس نابرابری اجتماعی را کاهش دهد.

منابع و مأخذ:

- ازکیا، مصطفی. غفاری، غلامرضا. (۱۳۸۴). *جامعه‌شناسی توسعه*، تهران: انتشارات کیهان.
- باقری یزدی، هانیه سادات. (۱۳۹۰). رابطه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی با خطرپذیری در دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی. *فصلنامه‌ی رفاه اجتماعی*، سال یازدهم، شماره‌ی ۴۱، صص ۲۲۳-۲۵۰.
- تاملین، ملوین. (۱۳۸۸). *جامعه‌شناسی قشربندی و نابرابری‌های اجتماعی*، ترجمه‌ی عبدالحسین نیک گهر، تهران: توتیا.
- چلبی، مسعود. (۱۳۷۵). *جامعه‌شناسی نظم: تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی*، تهران: نشر نی، چاپ اول.
- رابرتسون، یان. (۱۳۸۵). *درآمدی بر جامعه‌شناسی با تأکید بر نظریه‌های کارکردگرایی*، ترجمه‌ی حسین بهروان، تهران: انتشارات به نشر.
- ربانی، رسول و دیگران. (۱۳۹۰). بررسی ارتباط بین عوامل اجتماعی با نابرابری‌های اجتماعی، *فصلنامه‌ی رفاه اجتماعی*، سال یازدهم شماره‌ی ۴۱، صص ۳۰۵-۲۶۷.
- ربانی، رسول و انصاری، ابراهیم. (۱۳۸۵). *جامعه‌شناسی قشرها و نابرابری‌های اجتماعی*، اصفهان: انتشارات دانشگاه اصفهان.
- رفیعی، عباس. (۱۳۸۶). *سالنامه‌ی آماری استان فارس ۱۳۸۵*، دفتر آمار و اطلاعات استانداری فارس.
- ساروخانی، باقر. (۱۳۷۶). *درآمدی بر دایرة‌المعارف علوم اجتماعی*، تهران: کیهان.
- شالچی، وحید؛ جنگ، عباس. (۱۳۹۵). بازتولید نابرابری اجتماعی در تهران از خلال تعامل سرمایه و فضا، *فصلنامه‌ی مطالعات اجتماعی - فرهنگی*، دوره‌ی پنجم، شماره‌ی ۱، ۱۲۰-۸۷.
- شیخاوندی، داور. (۱۳۸۳). مفاهیم برابری و نابرابری در فلسفه‌های غربی، *آموزش علوم اجتماعی*، دوره‌ی هشتم، شماره‌ی یک، صص ۱۳-۴.
- صالح آبادی، ابراهیم. (۱۳۷۹). مطالعه‌ی در قشربندی اجتماعی ایران، *کتاب ماه علوم اجتماعی*، شماره‌ی ۳۴-۳۵.

- صدقتی فر، مجتبی؛ سخامهر، میترا. (۱۳۹۲). تأثیر نابرابری جنسیتی بر میزان مشارکت اجتماعی زنان، فصلنامه‌ی مطالعات جامعه‌شناختی جوانان، سال چهارم، شماره‌ی دهم، صص ۸۴-۶۷.
- طهماسبی، فردین و همکاران. (۱۳۹۱). عوامل اجتماعی مؤثر بر احساس نابرابری‌های اجتماعی و پیامدهای آن در شهر تهران، فصلنامه‌ی پژوهش اجتماعی، سال چهارم، شماره‌ی چهاردهم. صص ۱۰۰-۷۵.
- گرب، ادوارد. (۱۳۷۳). نابرابری‌های اجتماعی: دیدگاه‌های نظریه‌پردازان کلاسیک و معاصر، ترجمه‌ی محمد رضا سیاهپوش و احمدرضا غروی زاده، تهران: نشر معاصر.
- گرت، استفان. (۱۳۸۲). جامعه‌شناسی جنسیت، ترجمه‌ی محسن ثلاثی، تهران: توتیا.
- لهسایی زاده، عبدالعلی، ماجدی، سیدمسعود. (۱۳۸۶). بررسی نظری شاخص‌های اندازه‌گیری نابرابری اجتماعی در مناطق روستایی، فصلنامه‌ی تخصصی جامعه‌شناسی، شماره‌ی ۸، صص ۷۸-۴۶.
- لهسایی زاده، عبدالعلی. (۱۳۸۰). نابرابری و قشربندی در ایران، مجله‌ی علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره‌ی شانزدهم، شماره‌ی ۲، صص ۲۴-۴.
- معدن دار، لیلا؛ محمدی شکیب، عباس. (۱۳۸۹). بررسی نظرات مردم درباره الگوهای مصرف در جامعه و نقش رسانه در اصلاح آنها، فصلنامه‌ی پژوهش ارتباطی، سال هفدهم، شماره‌ی ۱، صص ۱۷۰-۱۴۹.
- مهدی پورخراسانی، ملیحه. (۱۳۹۰). مطالعه‌ی تطبیقی میزان سرمایه‌ی اجتماعی در بین افراد بزهکار و افراد غیر بزهکار در شهر یزد، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده‌ی علوم اجتماعی، دانشگاه یزد.
- نوریان نجف آبادی، محمد. (۱۳۸۹). مقایسه‌ی میزان سرمایه‌ی اجتماعی در بین دانشجویان یزد و اصفهان، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه یزد.
- یاسوری، مجید. (۱۳۸۸). بررسی وضعیت نابرابری منطقه‌ای در استان خراسان رضوی، مجله‌ی جغرافیا و توسعه‌ی ناحیه‌ای، شماره‌ی دوازدهم، صص ۲۲۳-۲۰۱.
- Burt,R (2000) **A prime on Crime and delinquency Theory** Scnd Edition ,Wads Worth

- Bendix, R. and Lip set, M. (1967). **Class, Status and Power**, London: R.K.P
- Clarka, R, A., Zbojab, J. J. and Goldsmith, R. E. (2007) .atus consumption and role-relaxed consumption: A tale of two retail consumers , **Journal of Retailing and Consumer Services**, 14: 45° 59
- Clarke,J. (2006). **Consumption; Encyclopedia of Governance**, Sage publication.
- Eastman, J. K., Goldsmith, R. E., Flynn, L. R. (1999) Status consumption inconsumer behavior: scale development and validation , **Journal of MarketingTheory and Practice**, 7 (3): 41° 52
- Entwistle, D.R, and Alexander, K.L.(1993) Etry into School:The beginning School transition and educational Stratification in the united States **Annual Review of Sociology**,19: 401-423
- Gegel, L, Lebedeva, I& Frolova , Y(2015). Social Inequality in Modern Higher Education **Social and Behavioral Sciences** Volumi 214: 368 ° 374
- Johnsen, N.F. Toftager, M. Melkevika, OHolsteinb., B.E. Rasmussenb. M. (2017). Trends in social inequality in physical inactivity among Danish adolescents 1991° 2014. **SSMPopulation Health** 3(2017). 534-538
- Loury G (1985).. "**Social capital** "Black Enterprise New dividends through
- Miles, S. (1998). **Consumerism: As a Way of Life**. London: sage.
- putnam.R. D(1995) Bowling alone: Americas decline social an interview with Putnam pp.65-78
- **Retailing and Consumer Services**, 14: 45° 59
- Singh A, Harford J. Schuch H S. Watt R G. Peres M A(2016). Theoretical basis and explanation for the relationship between area-level social inequalities and population or alhealth outcomes **SSM Population Health** 2(2016). 451-462
- Sewell, W.H, Hauser, R.M, and Wolf, w(1980). Sx, Shooling and Occupational Status, American Sociological Status **American Jornal Of Sociological Review**,52:269-275